

Spis treści

Wprowadzenie	5
1. Dyscypliny filozoficzne oraz metanauki angażujące problematykę aksjologii nauki.....	9
1.1. Elementy ogólnej teorii wartości; charakterystyczne opozycje	9
1.1.1. Wewnętrzny-zewnętrzny (instrumentalny)	11
1.1.2. Absolutny-relatywny.....	11
1.1.3. Obiektywny-subiektywny	13
1.1.4. Indywidualny-społeczny	13
1.1.5. Fakt-wartość.....	14
1.2. Poszerzanie problematyki działów metanauki	15
1.3. Ujęcia i problematyka współczesnej filozofii nauki	17
1.4. Standardowe dziedziny filozofii ujmujące kwestie aksjologiczne . .	20
1.5. Zagadnienia aksjologiczne w arekonstrukcyjnym nurcie filozofii nauki	24
1.6. Modele racjonalności	26
1.7. Metanaukowy kontekst aksjologii nauki	35
1.8. Etyka a nauka	41
1.9. Relewantność filozofii wobec nauki.....	63
1.10. Wartości i zadania lub cele a reguły lub normy	67
2. Wartościowanie i wartości w nauce	89
2.1. Zarys teorii wartościowania i wartości w nauce.....	89
2.2. Elementy treściowe wartościowania w języku wybranych działów logiki filozoficznej	103
2.3. Wartości, wartościowania - pojęcia, związki	115
2.3.1. Objasnienia pojęć oraz zachodzących między nimi relacji . . .	115
2.3.2. Próby grupowania wartości	120
2.3.2.1. Pierwsza próba grupowania (P. Kosso).....	120
2.3.2.2. Druga próba grupowania (M. Bunge).....	137
2.3.2.3. Trzecia próba grupowania (B. C. van Fraassen)	174
2.3.2.4. Czwarta próba szeregowania z uwzględnieniem waloru dominującego	182
2.3.2.5. Próba rangowego szeregowania wartości	184
3. Fakt - wartość - aksjologiczna neutralność nauki	189
3.1. Sądy wartościujące w nauce	189
3.2. Opozycja między faktem i wartością	209
3.3. Związki między nauką a wartościami: aksjologiczna neutralność nauki	238
3.3.1. Aktualne postacie dyskusji wokół stanowiska Webera: uwspółcześnione tendencje, tradycje	238
3.3.1.1. Charakterystyka pierwotnego stanowiska.....	238
3.3.1.2. Dyskusja nad przedmiotem sporu	240
3.3.1.3. Webera teoria nauki.....	241
3.3.1.4. Spór o pozytywizm sporem o wartości.....	242

3.3.1.5.	Postulat niezależności od wartości a dualizm faktów i wartości.....	243
3.3.1.6.	Opozycja między Albertem a Habermasem	246
3.3.1.7.	Sposoby rozumienia postulatu niezależności od wartości	255
3.3.1.8.	Elementy ideału nauki wolnej od wartości: dyskusja	257
3.3.1.9.	Aksjologia nauki; grupy wartości a teza nauki wolnej od wartości	262
3.3.1.10.	Dookreślenia tezy o aksjologicznej neutralności	263
3.3.1.11.	Złożoność postępowania badawczego w aspekcie aksjologicznym	267
3.3.1.12.	Aksjologiczne zaangażowanie nauki	269
3.3.2.	Aksjologiczna neutralność nauki: ujęcie systematyczne	270
3.3.2.1.	Nauka i metodologia	279
3.3.2.2.	Nauka a dziedzina norm i wartościowań.....	284
3.3.2.3.	Teza o niezależności nauki od sądów wartościujących	286
3.3.2.4.	Standardowe trudności tezy o niezależności nauki od wartości.....	288
4.	Typy i cechy wartości; stanowiska	301
4.1.	Wyróżnione przeciwstawienia	301
4.1.1.	Wartości poznawcze, epistemiczne a wartości pozapoznawcze, niekognitywne	301
4.1.2.	Wartości naukowe oraz pozanaukowe	319
4.1.3.	Wartości a nauki podstawowe i stosowane	330
4.1.4.	Wyjaśnianie a prawdziwość; koherencja a ogólność.....	336
4.2.	Opozycja stanowisk.....	346
4.2.1.	Eksplanacjonizm a emancypatywizm	346
4.2.2.	Restrykcjonizm, separacjonizm a ekspansjonizm	357
4.2.2.1.	Sytuacja problemowa	357
4.2.2.2.	Kontekstowe objaśnienia terminologiczne	358
4.2.2.3.	Dziejowy aspekt zagadnienia	359
4.2.2.4.	Wzorcowe egzemplifikacje	361
4.2.2.5.	Analiza systematyczna	367
4.2.2.6.	Częściowe podsumowanie	374
4.2.3.	Realizm a nonrealizm lub antyrealizm.....	376
	Zakończenie	389
	Bibliografia	393
	Summary	409
	Indeks nazwisk	413
	Indeks rzeczowy	419